

НИЙТЛЭЛИЙН ЦОГЦ ШИНЭЧЛЭЛИЙН АСУУДАЛД

Н.Ариунзаяа*

* “Отгонтэнгэр” Их сургуулийн Сэтгүүл зүйн тэнхимийн багш, сэтгүүл зүйн доктор (Ph.D)

Түлхүүр үг: мэдээлэл, харилцаа, мэдлэгийн сан, практик, цогцолбор, гэгээрүүлэгч шинж, эрэлт, шинжлэх ухаан, уламжлал, шинэчлэл, соён гэгээрүүлэх, нийтлэлийн бодлого

Хүн төрөлхтний харилцах, мэдлэг мэдээлэл дамжуулах үйл явц дөрвөн том үе шатыг дамжиж өнөө үед хүрч ирсэн байна. Энэ нь хэл яриа үүссэн, бичиг үсэг зохиож хэрэглэсэн, ном хэвлэл үйлдэх болсон, орчин үеийн мульти медиа техник, компьютерийн эрин үе эхэлсэн зэрэг болно. Харилцааны эдгээр үе шатууд нь хүний нийгмийн хөгжил хийгээд баялаг бүтээх үйл явцад өөрчлөлт гаргаж, оюуны хөгжилд онцгой үүрэг гүйцэтгэж иржээ.

Хүн төрөлхтөн бараг дөрвөн зуун жилийн өмнө олж илрүүлсэн мэдлэг дамжуулах арга техникээ XX зууны дунд үеийг хүртэл огцом өөрчилж чадаагүй боловч бага багаар боловсронгуй болгосоор байжээ. Дурдан бүхий үед мэдлэг дамжуулах арга шинээр нээгдээгүй боловч түүнийг дамжуулах хурд эрс нэмэгдсэн байна. Энэ үед мэдлэгийг бүтээх тусгайлсан бүтэц буюу их сургуулиуд хөгжиж,

мэдлэгийн төлөө ажилладаг мэргэжил буй болсон нь дэлхий дахины мэдлэгийн сан хөмрөг нэмэгдэхэд онцгой үүрэг гүйцэтгэжээ. Үүнээс өмнө мэдлэг зөвхөн практик үйл ажиллагаагаар дамжин амьдралын үйл явц, туршилтын үр дүнд бүтээгддэг байсан бол, XVII-XVIII зуунд шинжлэх ухааны салбарууд үүсч хөгжсөнөөр мэдлэгийг онолоор бүтээх хөдөлмөрийн шинэ хуваарийг буй болгожээ. Мэдлэгийг шууд дамжуулах уламжлалт аргаас шууд бус аргаар мэдээлэл дамжуулах, уламжлах арга ухаанд шилжиж байгаа нь өнөө үеийн соён гэгээрүүлэх үйлсийн нэг онцлог болж байна. Энэ арга нь мэдээлэл харилцааны ололтод шууд тулгуурладаг, өөрөөр хэлбэл ном, тогтмол хэвлэл, дүрс, дуу бичлэг, мультимедиа хэрэгслийг ашиглах замаар мэдээлэл дамжуулдаг онцлогтой юм. Мэдээлэл харилцааны хөгжил нь илүү их мэдлэгийг хурдан түгээх, найдвартай хадгалах, уламжлан хөгжүүлэх өргөн боломж олгож, мэдлэг дамжих хурдыг үлэмж нэмэгдүүлсэн байна. Улмаар мэдлэг дамжуулах үйл явцад математик тооцооллыг хэрэглэснээр мэдлэг цэгцэрч, мэдээллийн утга улам гүнзгийрэх болов¹.

XXI зууны иргэд мэдлэг дамжуулах мультимедиа хэрэгслийн эринд аж төрж байна. Хүн төрөлхтөн хэл яриа, ном зохиол, боловсролын тогтолцоо зэрэг мэдлэг дамжуулах уламжлалт аргын зэрэгцээгээр илүү хурдтай, бүтээмж өндөртэй аргуудыг эзэмших болов. Энэ ололтын эх суурь XX зуунд тавигдсан юм. Өнгөрсөн зуунд хүн төрөлхтний мэдлэгийн сан хөмрөг олон шинэ зүйлээр баяжиж, шинжлэх ухааны шинэ шинэ салбар үүсэн хөгжив. Тухайлбал цөмийн энергийг олон салбарт ашиглаж, сансрын уудмыг шинжилж, генетикийн нууцыг нээсэн байна. Компьютер нийтийн хэрэглээ болсноор харилцааны илүү цогцолбор, хурдтай арга замыг нээж, мэдлэг дамжуулалт эрчимжив. Ийм нөхцөлд мэдлэг ухааныг дээдэлсэн нийтлэлийн бодлого барьж ажиллах нь хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл нийгмийн үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаагийн нэг үзүүлэлт болно. Ялангуяа сонин, сэтгүүл мэт уламжлалт хэрэгслүүдийн хувьд гэгээрүүлэгч шинж онцгой чухал болж байна. Өнөөгийн хүмүүсийн амьдралд нэвтэрч байгаа электрон мэдээллийн хэрэгслүүдийн мэдээлэл дамжуулах хурдыг гүйцэхгүй нь тодорхой болсон тогтмол хэвлэлүүд гагцхүү оюунлаг, гэгээрүүлэгч шинжээрээ орон зайгаа хадгалж үлдэх боломжтой юм. Соён гэгээрүүлэх нийтлэлийн асуудлыг авч үзэхэд

уншигчдын эрэлт хэрэгцээг судлах шаардлага зайлшгүй гарч ирнэ. Өөрөөр хэлбэл энэ чиглэлийн нийтлэлийг уншигчид хэр зэрэг хүсч хүлээж байна вэ, тэр хэрэгцээг сонины нийтлэл хэрхэн хангаж байна вэ? гэдэг асуудалд хариу олох хэрэгтэй болно.

Судалгаанаас үзэхэд шинжлэх ухааны мэдээлэл, уран зохиол, амьдрал ахуйд ашигтай зөвлөгөө, олон улсын амьдрал зэрэг мэдлэг ухааны шинжтэй материалыг нийт уншигчдын 40,0 хувь нь хүсэн хүлээж байдаг аж. Гэтэл өнөөдөр гарч байгаа зонхилох хэвлэлүүдэд соён гэгээрүүлэх шинжтэй материал ойролцоогоор нийт материалын дөнгөж 11,0 хувийг эзэлж байгаа нь

эдийн засгийн хэлээр бол нийлүүлэлт нь эрэлтээсээ хоцорч байгааг харуулж байгаа юм.

Соён гэгээрүүлэх чиглэлтэй материалын дотор дэлхийн хүн ардын аж амьдрал, соёл, зан заншил, амьдрал ахуйд ашигтай зөвлөгөө багагүй зай талбай эзэлдэг байна. Энэ чиглэлийн материал их төлөв «Мэдэхэд илүүдэхгүй», «Сониуч үзгээр», «Дуулгах сонин», «Сонирхуулахуй», «Та өөрөө оточ» гэх мэт жижиг булангийн дор нийтлэгддэг байна. Энэ мэт жижиг зүйлүүд тогтмол хэвлэлийн соён гэгээрүүлэх шинжийг бүрдүүлж чадах уу гэдэг асуулт зайлшгүй гарч ирнэ. Сонгодог утгаар нь авч үзвэл шинжлэх

«

Соён гэгээрүүлэх чиглэлтэй материалын дотор дэлхийн хүн ардын аж амьдрал, соёл, зан заншил, амьдрал ахуйд ашигтай зөвлөгөө багагүй зай талбай эзэлдэг. Ийм материал их төлөв «Мэдэхэд илүүдэхгүй», «Сониуч үзгээр», «Дуулгах сонин», «Сонирхуулахуй» гэх мэт жижиг булангийн дор нийтлэгддэг байна

»

ухааны ололт амжилт, урлаг, уран зохиол, олон улс, дэлхий ертөнцийн сонин, улс төр, эдийн засгийн сэдэв, суут хүмүүс, эрдэмтэн мэргэдийн амьдрал хөдөлмөр, түүх, угсаатны зүйн асуудал зэрэг нь соён гэгээрүүлэх чиглэлийн тэргүүн эгнээнд тавигдах учиртай. Гэтэл энэ чиглэлийн нийтлэл харьцангуй ховор гарч байна.

Дэлхий дахины соён гэгээрүүлэгчид шинжлэх ухааны мэдлэг түгээж, боловсрол олгох, уран зохиол дэлгэрүүлэх үйлсийг соён гээрүүлэх зорилтын төвд тавьж ирсэн уламжлалтай. Манай сэтгүүлүүдийн хүнд хэрэг болох мэдээлэл, гэгээлэг нийтлэлийн тоо хэмжээ жилээс жилд өсөн нэмэгдэж байгаа нь сайшаалтай боловч загварын ертөнц, гоо сайхны зөвлөгөө, эрүүл аж төрөх ёс, амралт зугаацал гэх мэт гол төлөв хүний өдөр тутмын хэрэгцээ, өнгөц сонирхолд нийцсэн асуудлын хүрээнд эргэлдэж, соён гэгээрүүлэх сонгодог чиглэл болох шинжлэх ухаан, боловсрол, уран зохиолын сэдэв харьцангуй бага тусгагдаж байгаа² судлаачид тогтоосон байна. Энэ нь сонин, сэтгүүлийн соён гэгээрүүлэх нийтлэлийн оюуны өгөөж хангалтгүй байгаагийн шинж гэж үзэж байна.

Нийтлэлийн соён гэгээрүүлэх шинжийг сайжруулах зорилтыг дангаар нь, нэг далайлтаар шийдвэрлэх боломжгүй юм. Иймд нийтлэлийн чанарыг сайжруулах, тэр тусмаа соён гэгээрүүлэгч шинжийг гүнзгийрүүлэх зорилтыг цогцолбороор нь шийдвэрлэх шаардлагатай гэж үзэж байна.

Энэхүү өгүүллийн зохиогч нийтлэлийн шинэчлэлийн цогц үйл ажиллагааны загварыг санал болгож байна. Уг

загвар **нэгд:** нийтлэлийн шинэчлэл, **хоёрт:** редакцийн үйл ажиллагааны шинэчлэл, **гуравт:** ур чадварын шинэчлэл гэсэн гурван зорилтыг багтааж байгаа бөгөөд, тэдгээр нь дотроо бүрдэл хэсгүүдтэй байх юм. Тухайлбал нийтлэлийн шинэчлэл нь юуны өмнө уламжлалт төрөл, зүйлүүдийг нийгмийн эрэлт хэрэгцээнд тулгуурлан сэргээж, нөлөөлөх чадварыг сайжруулах, амьдралаас урган гарсан буюу хөгжингүй орнуудын сэтгүүл зүйгээс орж ирсэн шинэ төрөл, зүйлүүдийг нийтлэлийн практикт нэвтрүүлэх, нийтлэл бүтээх үйл явцад уламжлал, шинэчлэлийг хослуулах³ гэсэн хэсгийг багтааж байгаа болно.

Нийтлэлийн уламжлалт зүйлүүдийн зарим нь ардчилсан нийгмийн үзэл, үнэлэмжид тохирохоо больж ханшаа алдсан ч олонх нь эрэлт хэрэгцээтэй хэвээрээ байгаа юм. Харин тусгах объект, хэлбэр, өгүүлэх арга маягийг нь шинэчлэх шаардлагатай бөгөөд тийм шинэчлэл илт болж байгааг ч анзаарахгүй байх аргагүй. Жишээ нь хэвлэлийн тойм телевиз, радиод шилжсэн, найруулал хөрөгт төвлөрсөн, тайлан Их хурал, Засгийн газрын хуралдааны сурвалжлага болж хэлбэрээ өөрчилсөн гэх мэт олон жишээ дурдаж болно. Түүнчилэн дэлхий дахины тогтмол хэвлэлд өргөн хэрэглэгддэг мөрдлөг, прогноз, туршилт, тайлбар, хувилбарт бодол зэрэг бичлэгийн зүйлүүдийг нийтлэлийн үйлсэд ашиглах бодит шаардлага гарч ирж байна. Уламжлал, шинэчлэлийг хослуулан туурвих боломж ч байна. Жишээ нь уламжлалт нийтлэлийн хэлбэрүүдийг шинэ агуулгыг илэрхийлэхэд ашиглах гэх мэт.

Нийтлэлийн шинэчлэлийн цогц үйл ажиллагааны бүдүүвч

Соён гэгээрүүлэх нийтлэлийн тоо хэмжээ, үр нөлөөг сайжруулах зорилгыг тогтмол хэвлэлийн нийтлэлийн бодлого, менежментийг цогцоор нь сайжруулах ажлын хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой юм. Үүнд редакцийн үйл ажиллагааны шинэчлэл чухал үүрэгтэй. Энэ чиглэлийн шинэчлэлийг **нэгд:** редакцийн оновчтой бүтэц зохион байгуулалт, **хоёрт:** өөрийн хяналт, **гуравт:** редакцийн бүтээлч уур амьсгал, **дөрөвт:** урамшуулал зэрэг хөшүүргийг ашиглан хэрэгжүүлэх бололцоотой гэж үзэж байна.

Нийтлэлийн соён гэгээрүүлэх үүргийг зөвхөн өдөр тутмын хэдэн сонинд үүрүүлэх нь хангалтгүй бөгөөд энэ нь тогтмол хэвлэл бүрийн зайлшгүй анхаарч тусгах ёстой асуудал мөн. Өнөөдөр нийгэм-улс төрийн үндэсний хэмжээний томоохон сонинуудын соёл урлагийн албыг эс тооцвол редакцийн бүтцэд соён гэгээрүүлэх чиглэлийг дагнасан алба, хэлтэс үгүй байна. Чөлөөт хэвлэлүүдэд соён гэгээрүүлэх нүүр, булан үгүйлэгдсээр байна. Энэ нь оюунлаг нийтлэлийг бүрэлдэхүүндээ багтаасан стратегийн бодлогыг

тогтмол хэвлэл бүрийн редакцид хэвшүүлэх шаардлагатайг харуулж байгаа юм.

Өнөө үед нийтлэлийн бодлого, үйл ажиллагааг хамтын оюун ухаанаар тодорхойлж, сэтгүүлчийн ур чадвар, ёс зүйг үнэлж дүгнэдэг редакцийн өөрийн хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх шаардлага хурцаар тавигдаж байна. Олонх редакцид нийтлэлийн нэгдсэн бодлого дутагдаж, хүн бүр тохиолдлын чанартай баримтаар бичиж туурвиж байгаагаас нийтлэл урсгал шинжтэй болох явдал арилахгүй байна.

Редакциуд сэтгүүлч, уран бүтээлчдийн идэвхийг урамшууллын хөшүүргээр өдөөх явдал хангалтгүй байна. Олонх редакци их бичсэнийг урамшуулдаг атлаа сайн бичсэнийг үнэлэх механизмгүй байна. Жишээ нь хүн бүрт сонины нэг буюу түүнээс олон нүүрийг хариуцуулдагас сэтгүүлчдийг зай бөглөх уралдаанд гүйх гэмд хүргэжээ. Хуучин тогтолцооны үед доголдож байгаа сэдэв, төрөл зүйлээр уран бүтээлийн уралдаан зарлан дүгнэдэг байсан уламжлал тасарсан байна. «Их говийн зоригтон хүмүүс», «Талын шуурга», «Өвлийн нүүдэл» гэх мэт алдартай найрууллууд гагцхүү уралдаанаар төрснийг бид мэднэ.

Редакцийн үйл ажиллагааг шинэчлэхэд сэтгүүлчдийн дунд бүтээлч, эвсэг уур амьсгал бүрдүүлэх явдал чухал байдаг. Хорь, гучаад оны зохиолчид тойрч суугаад шүлгийг мөр мөрөөр нь элбэж бүтээдэг байсан, дал наяд оны радиогийн сэтгүүлчид бие биеийнхээ бүтээсэн нийтлэл, нэвтрүүлгийг шүүн хэлэлцэж, үнэлж цэгнэдэг «Улаан харандаа» хэмээх ханын сонин гаргадаг байсан зэрэг бүтээлч уур

амьсгал, хамтын ажиллагааны шилдэг жишээ олон бий. Тэр уламжлалыг сэргээхэд болохгүй зүйл байхгүй. Ялангуяа редакцийн ахмад үеийнхэн туршлагаа, залуу үеийнхэн мэдлэгээ харилцан солилцож, нэгдмэл арга барил, ур чадварыг бүтээх хэрэгтэй байна.

Нийтлэлийн шинэчлэлийн загварын гурав дахь хэсэгт ур чадварын шинэчлэлийг авч үзлээ. Энэ нь **нэгд:** сэтгүүлчдийн мэргэжлийн ур чадвар, **хоёрт:** редакцийн удирдагч ба сэтгүүлчдийн онол, улс төрийн мэдлэг, **гуравт:** редакцийн алба, хэлтсүүдийн хамтын ажиллагаа, **дөрөвт:** нийтлэлийн бодлого, төлөвлөлт гэсэн бүрдэл хэсгүүдийг багтаана. Сэтгүүлчдийн ур чадвар гэдэг өргөн ойлголт бөгөөд дан ганц редакцийн менежментээр шийдвэрлэх асуудал биш юм. Энэ нь сургалтын байгууллага, дипломын дараах болон мэргэших сургалт, редакцид олж авах дадлага туршлага гэх мэт олон хүчин зүйлийн хамсал байдлаар шийдэх асуудал мөн.

Нийтлэлийн соён гэгээрүүлэх шинж, оюунлаг чанарыг сайжруулахад редакцийн хамт олны удирдагчдын үүрэг асар их юм. Тогтмол хэвлэлийн ерөнхий эрхлэгч, редакторууд нь тухайн редакцийн бодлогыг тодорхойлогч стратегийн менежерүүд бөгөөд байгууллагын ололт амжилтын 77,0 хувь нь тэдний хөдөлмөр зүтгэлийн үр дүн байдаг гэж менежментийн ухаан сургадаг. Тэд бүтээл туурвил, онол, улс төрийн мэдлэгээрээ үлгэрлэн дагуулагч, сэтгүүлч хамт олны авьяас билгийг хөгжүүлэхийн төлөө тэмцэгч байх ёстой. Авьяас зөвхөн мэдлэг дээр

суурилж хөгжин цэцэглэдэг. Мэдлэггүй авьяас бол хөөстэй адил юм.

Сайн нийтлэл төрөх бас нэг нөхцөл нь редакцийн алба, хэлтсүүдийн хамтын ажиллагаа, харилцан шүтэлцээ мөн. Тэдгээрийг хооронд нь харилцуулж, редакцийн нэгдмэл бодлогод зангидах, тэгснээрээ сонины дугаар бүрийг чиглэсэн зорилготой бэлтгэх явдал хангалтгүй байна. Энэ үүргийг хэрэгжүүлдэг чадварлаг нарийн бичгийн дарга ихээхэн үгүйлэгдэх болжээ. Алба, хэлтсийн дарга, эрхлэгчид өөр өөрсдийн нийтлэлийн бодлогыг харилцан мэдээлж санал солилцох, уншигчдын эрэлт хэрэгцээг судалж тусгах ажил ч шаардлагын хэмжээнд хүрэхгүй байна.

Нийтлэлийг урсгал байдлаас гаргаж, зорилго чиглэлтэй болгодог гол зүйл бол урт, богино хугацааны төлөвлөгөө байдаг. Сонин цаг үеийн толь байдаг тул өдөр тутмын амьдралыг тусгах нь зүйн хэрэг. Түүнтэй зэрэгцүүлэн өөрийн дүр төрхийг бүтээх, соён гэгээрүүлэх үүргээ хэрэгжүүлэх зорилтыг урьдчилан бодож боловсруулсан төлөвлөгөөний дагуу хэрэгжүүлдэг байх учиртай. Олонх редакцид ийм бодлого, төлөвлөлт дутсанаас цаг хугацаа, үйл явдлын хойноос дагаж гэлдэрдэг идэвхгүй байдал ноёлох болсон нь өнөөгийн тогтмол хэвлэлийн нийтлэг дутагдлын нэг мөн.

Нийтлэлийн шинэчлэл гэдэг нь үзэгдэл, үйл явдлын нийгмийн ач холбогдлыг үнэлж цэгнэх, баримтыг зөв сонгож, боловсруулж, дүгнэлт гаргах, эх сурвалжид нэвтрэх, илэрхийлэх арга барилаа оновчтой тогтоох, үгийн урлагийг эзэмших гэх мэт олон чадварыг багтаасан цогц ойлголт юм.

Эдгээрийн аль нэгийг дутуу анхаарсан үед нийтлэлийн үр нөлөө сулардаг. Манай сэтгүүлчдийн нийтлэг дутагдлын нэг нь мэдээллийн эх сурвалжид нэвтэрч чадахгүй байгаа явдал мөн. Ийм дутагдлын нэг хэсэг нь мэдээлэл олж авах аргаа олохгүй байгаатай, нөгөө хэсэг нь эрж сурахаас залхуурч таавраар бичдэгтэй холбоотой байна. Мэдээлэл эрж олох, эх сурвалжаа нууцлах эрх зүйн орчин бүрдээгүй байгаа хэдий ч энэ нь сэтгүүлчийн харилцаа, мэдээллийн сүлжээ, овсгоо самбаанаас ихээхэн шалтгаалах зүйл юм.

Сүүлийн жилүүдэд манай сэтгүүлчдийн дотор юмны ул мөрт орох, үйл явдлын учир шалтгааныг мөрдөж мөшгөхийн оронд үзэл бодлоо бичих, түүнийгээ тулган хүлээлгэхийг оролдох хандлага ажиглагдах болов. Тэд ямар ч баримт ашиглахгүйгээр улс төр, нийгмийн үзэгдэл, үйл явдлыг “цээжний бан”-гаар үнэлж дүгнэдэг. Бүр “үзэл бодлын сэтгүүл зүй” гэдэг нэр томьёо хүртэл гараад ирсэн. Зүй нь үзэл бодлоо илэрхийлэх гэдэг нь сэтгүүлчээс илүүтэй иргэд, олон нийтэд хамаатай ойлголт юм. Тэд зөвхөн үзэл бодлоо илэрхийлдэг бол сэтгүүлч асуудлын гүнд орж, баримт нотолгоо бүрдүүлж, түүнийгээ үндэслэн үнэлэлт дүгнэлт гаргах ёстой.

Сэтгүүлч хүнд уран сайхны авьяасаас гадна, улс төрийн авьяас зайлшгүй чухал байдаг. Амьдралд болж байгаа өчүүхэн зүйлийг ч соргогоор мэдэрч, түүнээсээ ургуулан нийгмийн ач холбогдол бүхий томоохон санаа, дүгнэлт гаргаж чаддаг байх нь сэтгүүлчийн уран чадварын нэг илэрхийлэл мөн. Бид энэ талаар ахмад үеэсээ суралцах хэрэгтэй байна. Нэрт

сэтгүүлч, авьяаслаг шог найруулалч Н.Иштавхай агсан насан туршдаа 2000 орчим шог найруулал бичжээ. Энэ нь төдий тооны буюу түүнээс ч олон хүнийг шүүмжилсэн гэсэн үг. Гэтэл зохиогчийн талаар нэг ч хүн гомдол мэдүүлж, шүүхэд заргалдаагүй байна. Үүний нууц нь бичсэн зүйлээ гарцаагүй баримтаар баталгаажуулдагт байжээ. Ганц жишээ татъя. «Тоншуул» сэтгүүлд «Сүхбаатар дүүргийн шүүгчид хэргийг шударга зөв шүүхгүй байна» гэсэн мэдээлэл ирсний дагуу Н.Иштавхай сурвалжлагаар очжээ. Хамт ажилладаг дөрвөн шүүгчийн нэгтэй ярилцахаар хүлээж суутал нээлттэй үүдээр нуруу нь бөгтийж, эрүү нь өвдөгтөө хүрсэн нэг эмгэн шагайж «Цэрэндолгор шүүгч хаана суудаг вэ?» гэж асуухад шүүгчдийн хэн нь ч тэр эмгэн рүү харсангүй мөртөө нэг нь «Дээрээ байгаа хаягийг харахгүй юу» гэж хайнгадуухан дуугарчээ. Хэрэв тэдний аль нэг нь эмгэн рүү харсан бол дээрх хаягийг байтугай урдах замаа ч алсхан харахгүй хүн болохыг нь мэдэх учиртай байв. Н.Иштавхай эндээс л шог найрууллынхаа санааг олчихсон байна. Тэр нь хүний хувь заяаг шийддэг хүмүүс юманд ийм хайнга хандаж болохгүй гэсэн санаа байжээ. Энэ мэтээр асуудалд мэдрэмжтэй хандаж, ургуулан бодож, няхуур нямбай боловсруулах аргад залуу сэтгүүлчид хангалтгүй суралцаж байна.

Улс төрийн янз бүрийн нам, хүчин, бизнесийн бүлэглэл, нийгмийн болон сонирхлын бүлэг, хэсгүүд, чөлөөт иргэдийн ашиг сонирхлыг илэрхийлсэн өөр өөр үзэл бодол, өнгө аястай мэдээллийн хэрэгслүүд зэрэгцэн оршиж, зах зээлд өрсөлддөг ардчилсан

нийгмийн жишгээс Монголын сэтгүүл зүй тойроогүй юм.

Сэтгүүл зүйд гарсан эрс өөрчлөлт нь бүхэлдээ хүн төрөлхтний хөгжил дэвшил, тэргүүний сэтгэлгээнд дөтөлсөн түүхэн ололт болсон хэдий ч шилжилтийн хүнд бэрх замыг туулах явцдаа амжилт ололт, алдаа эндэгдлийн аль алиныг дагуулсан нь тодорхой билээ. Гэвч тогтмол хэвлэлийн нийтлэл улс орны эрх ашгийг дээдлэн, асуудалд голч шударга хандаж, аливаа хийрхэл туйлшрал, цуурхал гүтгэлгээс алгуур ангижирч, ямар ч асуудалд улс орны эрх ашгийг дээдлэн, голч байр сууринаас ханддаг болох тийш улам бүр ахисаар байгаа нь эерэг үзүүлэлт төдийгүй, ардчилсан нийгмийн сэтгүүл зүй ерөнхийдөө хөгжлийн зөв гольдролд орсны илрэл мөн.

Ишлэл

¹ Энхбайгаль Б. 2009. Мэдлэгийн менежментийн Монгол дахь ирээдүй. УБ., 9 дэх тал.

² Норовсүрэн Л. 2012. Сэтгүүл зүйн онол, түүхийн асуудлууд. УБ., 41 дэх тал.

³ Ариунзаяа Н. 2014. Монголын нийтлэлийн соён гэгээрүүлэгч шинж. УБ., 175 дахь тал.

Ашигласан бүтээлийн жагсаалт

1. Энхбайгаль Б. 2009. Мэдлэгийн менежментийн Монгол дахь ирээдүй. УБ.

2. Норовсүрэн Л. 2012. Сэтгүүл зүйн онол, түүхийн асуудлууд. УБ.

3. Ариунзаяа Н. 2014. Монголын нийтлэлийн соён гэгээрүүлэгч шинж. УБ.

4. Баасансүрэн Т. 2011. Монголд чөлөөт ардчилсан хэвлэл бүрэлдэн төлөвшсөн нь (XX зууны эхэн үеийн Монголын чөлөөт хэвлэл). Тэргүүн дэвтэр. I хэсэг. УБ.